

OFICINA DE ATENCIÓN Y PROTECCIÓN A LA VÍCTIMA

DERECHOS Y DEBERES DE LAS VÍCTIMAS

Ngäbe

**Kukwe ja kriera batä kukwe nuaine ni bobre
Uliregue....**

Jü ni Ulire kriera, batä diei krague

Artículo 71.- Jakeda dieimia bodtà kukè nuaine ni bobre uliere diei chidali kwe

Ja drieiga miga jami blidaga akua ni bobre ulire tõi dieimia kukwe kàdreibtà.

1) Ja diemia tòden btâ tâde.

- a) Ja miagare tâde bodta udiade, kuke jokra ni dieikri miga-mané tode nekwe ja rie rabare nibe ngâre o ja migarabare ulire kukwe kadre ja dieibtâ kedare ni krieire.
- b) Niaradre tóbike gene migaredari ñorara, ño bren bûtiebodtà erere, umbre o tõi jeñe, botâ ja bâ miga jeñe ja ngadaide, badarabe jadote ngâbere migare tâde.
- c) Kukwe dirieire iedre, botâ ja tuare ngâreigri kena ni kukè ûgkète ben ngâre, kukwe jokrà jadieie krâgue botâ jagri migamanane tâde, batarabe kuke târa nuaine ni jamiga bobre ulire ie, botâ ódiate krubade jekeda kâdre miga jatôibtâ, botâ, ja migani ngide tiga târâbada jakâbidi ye ngânendari ñagare jaye.
- d) Nuna jutade bâ miare, bodâ drebidi o kâga ño gandi kukwe migarede nigrâgue ye dirire nekwe nidre kukè ûgadeka ye kogue ño ñere mrÕ ye joane jotro nie, badarabe ño gondi kukwe ye kondi ruga, drenaba kwedre jakukè joan jeñebidi o kukè bian kwedre ni bobr ulire kukèinua kâi kandi, nane ni krie miga mû mie ngâre.
- e) Dre dre ragarego jakweta kukweiboda kâi ngondi ye niere bodâ diriere jôkrâ, bararabe arado ñobtâ ño krâke kukwe diei gri kwita ye dirieire nekwe nane kukwe raba blo rieire medenbodtà kukwe kwida krakwe, ni nire o jameda tōraba budiebtâ, nuna juda kâi ño kondi nievare naune kukwe ne ngōan raba, kâgo ño kandi o dreibidi kukè joandre ye dirire.
- f) Kukwe jokrà ja di krâke dirieire batarabe ni mû mie o mû miga karōre ja kiriere, badtâ kukwe tare ribeirare nibotâ o ni mrōga rûe rabare nagaikâ ngare jakrie ye kârare, blidâre

jâ drieire nekwe nidre kukwe ûgadega kogue ni di miare jakweda kondi.

- g) Dirire jokrà dregare o ûduade arado ñobadtâ ni tõi tøbôtâ tuadre bâ migare jukweibtâ, o dirire dregare kukwe nuai-mané tãre bodtâ arado jaketa kukwei muko korare modro-re kukweibodtâ jakrakwe, nekwe guairebe nonende kue-dre kukweibtâ, medrere kudre ye ña raba nidre kukwe bâ ugakroka ye ngoan ña ngoarabo bodtâ ña jakwidare rei kãide.
- h) Kukè direire nidre jakweda kukwei ngoaika kwe, niere mrâ ñobtâ jamiga ngide ñebare batibe o jaribiakabie o ñobtâ kukè jakriere kwida o badarabe ja rue ragaga ni nierera gire ben o jarieira nibe, badarabe kã bian kuin dre niebare mrâ kradi kadi jakwedabtâ ye nuain ñobadtâ bâ miare, medrere nuna jûda ño kondi, kã-ga o dreibidi kukè joane niere.

2) Ja krie diemie badtâ nidare kukèbtâ.

- a) Protección extraprosesal: Ja kriera ni ngide die.

Ni bobre ulire di ñan raba ja krie diemie karare jakrà, nane ni ruei o ni mrãga ja rie rabare ben ngãre kukè ja dikrà karare jotro nekwe nidre kukè dirieire bâ migare jakweda tigabareboda toadre kwedre ni die-krã, nidre ja dieiga Ministerio Pùblico, Nidre ni ngûbaga, ni kukè ûgadega btã ju jakida ngide kãdrega tãre gare iedre ngôre kukè ûgare-de kwe nekwe ni bobre ulire diei krie miare kuedre, ni bobre ulire blidare kukè nuare, ye batã arado dieimiare kukè jokra kadre kã kribidi btã, Kã ni bobre ulire kukè nuaga kãi nidre ja driega kandi Ministerio Pùblico, ye erere arado ja ugakro kwedre blidaka nidre jokrà kukè ûkadeka ben ni brobre`ulire diekrãkwe diei kri kanandre kwedre arado, medrere jeñe ja gri, niaradre kukè nganendari nekwe kukè karare jakieire ngare migare ódiate o kukè keda jaketara migare tade, ûdiate ye bâ migani tãra okwã tõi da 239 krudera mrã ñiebare krôrô.

- b) Protección procesal: Ja ngide krie.
Medrere kukè ja tôire brai rabare ni nirebtâ o nira gire meda tôrabare o ja rie rabare ni mrôgabtâ, ngoare ja drieibare ye kâdrieire jotro jadari, bobre ulire diei ña ye kâ ño o bâ ûgare kaibe ruin krogue, ño kãño, uai bâ, nune kâ ño kandi, kokra blira kwe o sribi kâi kwe ye ñe ñaraba kâ kribidi btâ tiga ña raba târâ okwâ jakwedarabtâ, badtâ, nekondi kukè nuaine ño tâ ñebare târâ okwâ da 204 btâ diribare kuadi kuadi, medrere drieigri ñeda nidre idre idre ye bâ o ûai ño ye geñe kwe, ño, ye tâ ñebare ni dâre jokrâ krâgue, medrere ara kukè ne ña diri raba nidre ngide toibtâ boda ña dirire ja kukwemugo kwe ei, kukwe ne ere kondi ni jakedaga ña miga-raba brai, nekwe dre gare ye kukè nuaine btâ mû miare krieire, blida raba jodrûn jokrâ sribebare suliadregue bidi ño ja ûai duara ye ere bidi o jodrûn mida bâ erere târa naune biandre blidara arado, nekwe ja krie kârabre migare bonkrabe ûdiate, kuin krubade arado nuaidre ja karare ja tòi gabadtâ kâi kandi, nuaine mrâ tâ niera târâ okwâ da 204 ara 204 erere sribere.
- c) Ngôbâkre kia jokrâ kidrebtâ, meridre bakân kidrekrâ o kridrebtâ nidre kidemie tiben ni bobre ulire medrere goi rubainga tare jagon ye arado kukè tare nuain jokrâ, kuedre jokrâ krâkwe kukè dieigri bian jaketa dikrâ ie, nidre kukè ne bianka tôra kâgue niaradre dieimiare kukè ne erere krieire, batarabe ju kukwe ûkadega btâ nidre ni ngûbaga ju kukè ne erere kâdrega, kâgue nguairebe kukè tare blo nuain nidre bobre uliere diei ñaga kri blidaire nekwe ràbare ja drieire ja kida ngide ye Kâi kondi ngoare, jonrugare jaketaga o jakweta kukwe nuairugare kwe.
- d) Nidre jokrâ kia kidrebada bobre ulire di ñaga ye bâri tòi ûdiate jodrûn jokrâ badtâ kâ nuai rigare kukè nuaine jagra ngôare, ódiate ruin krubade, kâ nuai ja kukwe tâinre kwe ngâre, niaradre krakwe, nidre jakwedaka ja diei krakwe, ju kukè ûgadega jakwedaga kâi iedre kukè tare ño gare ngoare. kwedre raba târâ okwâ sribeimana brai nekwe ja kukwei biandre jotrô ni mia boobre ulirewe, kukè ño bodtâ kâ bâ migare bonkrabe kirieira, kârò raba arado, bâ miga

ño btâ, ja trâ karare nidre sribiga ie badarabe ja sribe jolore trâ duamanane btâ ja tõi trâ duamanane nidre sribiga ju ni krudejue ie o ni mada tóbada kukwe nekrere krakwe kukè ne tuamana, ne ere tâ ñiebare tàrà okwà da 212, 221 y 351 bodtâ tâ niera krôro.

- e) Ni bobre ulire di brai sribire naune karare ja dokwâ tâke ngôre sribi kwe ye ûdua biandare ie jokra, ne tâ niera ni jokrà sribi bakago kê kribidi o kê kaibe kondi, ni korare jakweda medrere kêi kondi ngoare, batarabe ni korare ju ja ûgadega kêi kandi kobo bodtâ kê nuai ye jokra migare tâde, nan janane naune, bamigare târàbtâ drekare o nire kândi nâ janabre ye nie kàgwe tarabada kwide jeain, târàî btâ niere drekare nan janambre, nuabre nuai, kukwe ño gare ni kàrabre ye ñei jokrà, nidre ju ja kwedagade kà kribidi, ni kukwe ûkadeka ye kugwe gare arado, niaradre gwe kukè ûkgaredete nekwe ni bobre nune mende ña kêrare kwâga jakwede o nekwe tàrà ña kêrare ie krubade, badarabe, kukwe noain torabare ngoare, ja kweda kôboi kwidare, nekwe kukwe ño gare ye tînre bongrabe jokrà, medrere arado kukè toindre ngoare kuga tô rabare naune ngorendari jotrô jadari ye batâ ña kidrere ni tâingabtâ.

3) Derechos procesales: Ja kida ngide die bomikâ

- a) Ni bobre ulire diei ñaga ye raba jakadreire jakrague, btâ ni mada raba blide krawe ñaga naune ni rei blidamanane jekra kwe ye kukèi kâdrere, dre tare nuaibtâ ye kâdreire krawe.
- b) Ni bobre ulire diei ye kukè blo ribe krâgue krie miare btâ kukè nuare jaketa kukweibtâ kâi kândi, badarabe nidre ja kwedaka Ministerio Pùblico ña raba nie migamana blide kukebtâ jakrague, kukè jokrâ nuaine ño bâ tâ migani ni bobre ulire diei ñaga krague târâ okwâ btâ, ûduade krague badtâ kukè jokrâ kriere ye migare tâde blidare kwe ngare, medrere arado ñe ñaraba ruin rieire kukè drie kwe ye bâ miga ña raba jeñe jakane, ño jadie karare ngâre ñoñebare ye rieire, medrere aratô kukè migare nidre kwe ugadego kiside ngâre drebtâ jadre ye ûgarede tà ñebare târâ akwâ da 15 btâ ye erere.
- c) Modrare kukè ñe mrâ ye bodtâ, jakweda kukèi ûkagro ngòre, rue jabadtâ ye odare tâ, badarabe arado kukè ye kadre ña rabarera ngâre jakwedare rieire.
- d) Nidre sribiga ja kukèi drieiga Ministerio Pùblico kakwe kukè niebare mrâ jakida ngide badtâ ngoare, ne mrâ o ño bada kukè ni krieiga kwida ye dirire nekwe nane ja riei rabare nibe o ni murie kida tôrabare ñagan naune ni braidare ni bobre ulire die ñaga ye ie kukè rabaredari tui blo ye ngoare, kuedre ye raba kukè ñe ño ye karere jakrâ, ño tâ tigani târâ okwâ ta 426 nebada erere.
- e) Jakweda bâ miga kena badtâ ja kâra, kukwe jokrâ btdâ, medrere nume medende bâ migani naune ni kâra raba, kâ ño kandi o drebidi kukwe ye joane nikrâ niebare nikwe naune ni tôbike ño kukè nuaibadtâ ye karare kukwe nuara, ja migani ngide ye neganinbidi ñe jabare ngoare, jakweda bâ odare jabodtâ, ja kukèi garega gairebe o tô biga ño ye biane chi jaketara, neerere tâ ñebare mrâ târâ okwâ nebada, medrere kukè ño krie tâi ja ngâreigri ngâre blida bianchi ie jadikrâ.

f) Kukè sribere ni idre idre ja krieire, bà migane târâokwâ nebatâ erere nuaine, nidre jadrieiga kague kukê bâ migare jakwida ngide kaibe kâi kandi, ño ñere kâ kukè ûgadega kâi kaibe kwe ye btâ kukè jariare ja kadi ngide kâ kribidi kâi kandi, badarabe blida kâ kribidi kâra raba arado ja kweda kâ kaibe bodtâ kondi, bada arado ni kukè drieiga kwida tôrabare o ño ñe tō rabare badtâ, ye nuaine ño ñe da târâokwâ nebadtâ erere nuaine.

g) Nidre sribiga Ministerio Pùblico ye kâgue kukè nuaibare ye drieire ngoare, kâra raba jakrogwe jakrieire tōbiga ño bigane jagri ye bian chi nie, nekwe, bà tâ migarni târâ okwâ nebtâ erere nuaindre, kukei kandi ñe raba ni driei-gai niradre ye raba kukè drieire kradi kradi jadari ni bobre ulire diei ña ye krieire.

h) Jakwida ngide ken karare nane jariei rabare nagaingo o ni murie odatorabare o ni bobre ulire die ña ye medâ brairabare o ni mrôgobe ja rierabare ben ngoare, niara ye kukèi nuare nidre kukè ûgadegague, kukè digare nidre sribiga Ministerio Pùblico kwe ngâre ye ûgarede ño ye bamigare gire jadari, badarabe nuna juda ño gondi bâ migani naune ne nuain raba kore, drebidi kukè joane o ño gandi kukè janrugare ye bâ migare jadari, ûdiade krubade arado jakita ngide driei tiga raba târâbtâ târâi ngoane guairebe nidre blidago ja dieikri ben jakide ngide kara raba guairebe jokrâ, nidre kukè ûgade ye tôrabare ni miga ngide ye kukwe nuai goare ye gare aibe ie, kukè ne ere krague, nidre jakwedaga ja dieikrâ raba kukwe karere ni bobre ulire diei kukèi nuagra kâ sribebare Ministerio Pùblico kâi kondi, nekwe kukè ûgakra jakidara ngide kara ye bari sribere kuin, bà-

migani târâ okwâ ne krude btâ ere tà nierabare da 239 nuaidre bongrabe jokrà.

i) Nidre kukè ûgadeka târe kukè ûgokrâ ni ngide riere ngàre, kukwe nuian blo bâmiga dirie, ni tôdean tôrabare nidre kukè ûgadakaguwe kukwei ñ araba tuin kin nie ye ñiere ja-dikra, tà niebare mrâ târâ okwâ krudera ta 298 erere nuaine, badtâ arado, badtâ arado târâokwâ Ju jakidara ngidera ngide jue ye kedaraba bâ da miani ta 298 tânbare.

j) Medrere bianenda jotrô, migare ken nigrâgue arado, jodrûn jokrà ûduade nigue diandrega o kuandre nidre kukwe ûgadegaye ngâre, bâ migare tôrabare ni rieire aduana nie-ra biandreda bagagai.

(ûganide kôre târâ okwâ da 16 kukwe kukwe jaketara niобре krie, die mia bodtâ kukwe jokra blo kadre jamiga ngide kâi kondi da 8720 sô marzo kâ 2009)

